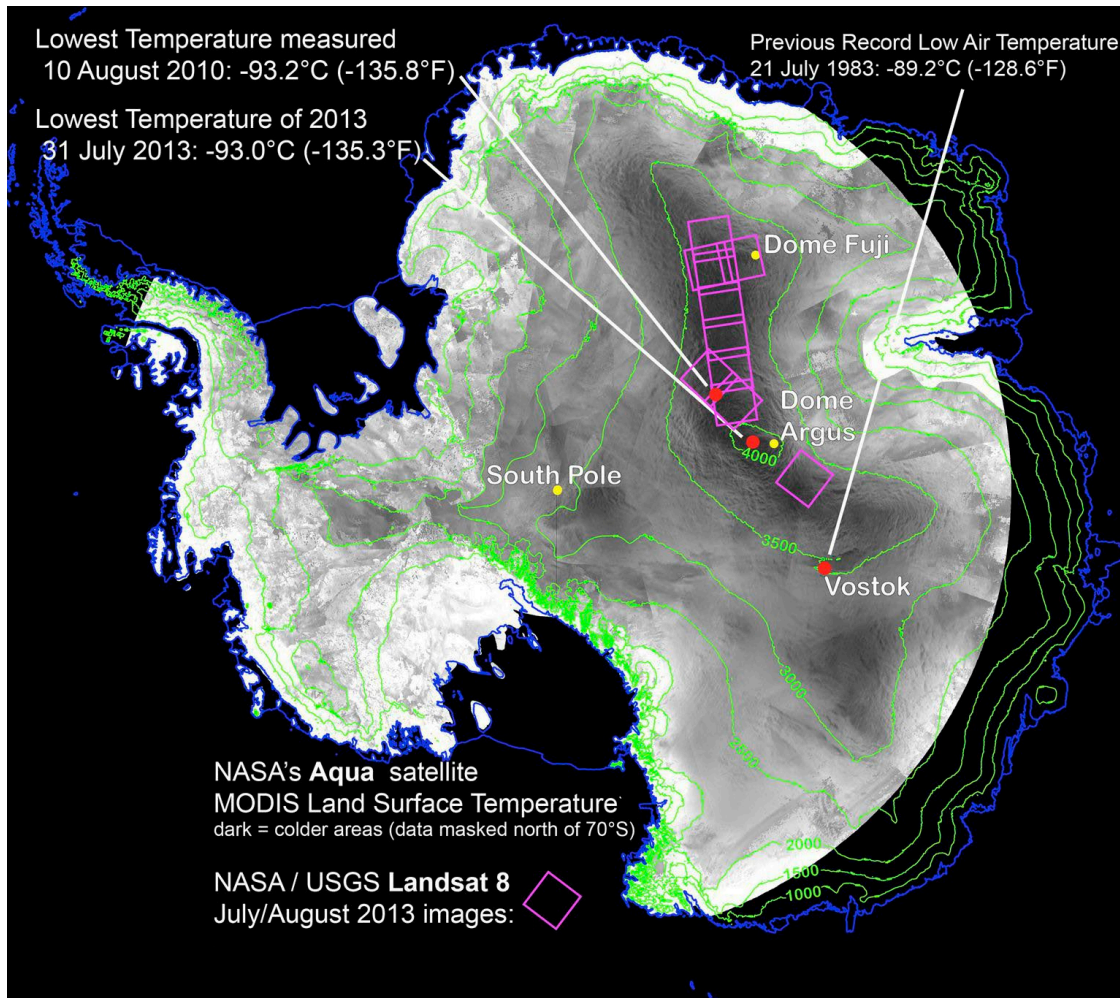

Klimatoloog: -92 kraadiseks külmaks on vaja õigeid ilmaolusid

Merike Teder, reporter

Graafik Antarktika punktidest, kus märgitud nii ametlik külmarekord kui NASA hiljuti avalikustatud uued külmarekordid. Foto: SCANPIX

Klimatoloog Ain Kallise sõnul tagas Antarktises uue külmarekordi -93,2 kraadi mõõtmiseks lisaks kõrgele mägisele asukohale ka see, et seal kestis pikka aega antitsükloni mõju, mis langetas õhutemperatuuri. Tema sõnul on aga maailmas kohti, kus usutakse veel jahedamaks minevat.

Kallis meenutas, et eelmine ametlikult mõõdetud külmarekord, -89,2 kraadi, mis püsis 1983. aasta juulikuust saadik, ei jää ju uuest numbrist palju maha. «See oli täiesti korralikult mõõdetud, meteoroloogide poolt ja kahe meetri kõrgusel. See nüüdne rekord mõõdeti kaugele meedetud, aparaatide kaudu ja peaks olema maapinna lähedal. Kuna see on satelliidi pealt võetud, siis läkski andmete kättesaamiseks nii kaua aega, kuigi oli mõõdetud juba 10. augustil 2010. aastal,» selgitas klimatoloog.

«Eile õhtul mõõdeti juba uus rekord, 94,7 kraadi. See pole sellest Jaapani meteojaamast mitte kaugel. Need on mõlemad kõrged kohad, ja nagu mägedes ikka, on kaunis madal temperatuur,» teadis Kallis rääkida.

Kallis nentis, et ilmselt ei panda seda tempertauuri siiski ilmarekordite kategooriasse kirja, sest see on mõõduetud nii kaugelt ja kaudsete meetoditega. «Ilmarekordite paikapidavust kontrollitakse väga hoolsalt ja selleks on ranged kriteeriumid,» tõdes ta. Korrektselt tuleb temperatuuri mõõta vähemalt kahe meetri kõrgusel onnis ja aparatuuridega, mitte kaugsondeerimise teel.

«Sellest pole ikkagi midagi, sest see lihtsalt näitab, et maailmas on tõepoolest kohti, kus on väga külm,» ütles Kallis. Midagi imestada tema sõnul aga pole: «Esiteks oli tegu väga kõrge kohaga, 3800 meetrit. Teiseks on see äärmiselt kaugel soojadest ookeanidest. Koht asub Antarktise mandri siseosas ja seal jahtub praegu õhk pidevalt. Kaua aega kestva antitsükloni tingimustes langeb õhutemperatuur seal tõesti väga madalale.»

Kallis tõi näite, et ka Siberis, mis pole meist väga kaugel, on mõõdetud vähemalt kahel korral ametlikku külmarekordit -68 kraadi. «Antarktise jääkupli peal langeb temperatuur juba kõrguse tõttu, lisaks on seal vähe pilvi, külm antitsüklon püsib kaua, siis temperatuur muudkui langeb ja langeb.»

Kallise sõnul arvatakse, et on võimalik mõõta siiski veel madalamat temperatuuri – näiteks avasid hiinlased jaama nimega Kunlun, mis asub eelmise külmarekordi mõõtnud Vostoki uurimisjaamast 600 meetrit kõrgemal. «Seal arvatakse, et temperatuur võib langeda isegi -102 kraadini. See on juba tõesti selline temperatuur, kus inimene võib ilma soojendusaparatuurideta hingata vaid paar minutit.»

Inimene talub

Inimene talub sellist külma Kallise sõnul küll. «Isegi Eesti mehed on talunud -85 kraadist külma. Seljas peab olema väga palju riideid, väga lühiajaliselt saavad ilma maskideta välistingimustes olla. Kui veel tuul ka on, siis õige põrgu lahti.»

Kliima soojenemine Kallise sõnul külmarekorditele Antarktises mõju ei avalda. «Need temperatuurid, mis seal, pole arvatavasti sugugi mõjutatud kliima muutumisest, seal sõltub lihtsalt sellest, kuidas mõnel aastal antitsüklon välja kujuneb,» rääkis klimatoloog.

Kliima muutumine mõjutab rohkem mandri äärealasid, näiteks on jääkihi õhenemist märgata Lääne-Antarktikas, mis on peaaegu vastu Lõuna-Ameerika mandrit, selgitas Kallis. Nii et Ida-Antarktika jääkuppel läheb praegu pidevalt paksemaks, samal ajal kui õhemaks sulab põhjapool asuv Arktika.